

צד הפיכה שמאלית כפרס כולל. בקשר עם זה עלתה הצעה כתייעוד פנישה של 3 הגדולים כדי לחפש דרכים לפתרון המשבר שיעלו לקבל מפנה חמור. לעומת זה מודיעים כי מטוב מועצת הבטחון שמד להצקים ב-21 במרץ, נודעה ל-25 במרץ, הפיכת.

מספר חמור נתגלה בין המעצ מות הגדולות עם היריעות. כי נש' לוח תבורות של צבא רוסי לפרס. החוגים המדיניים בבירות ארביב ואנגליה מחאנים מאד בקשר לת' נוצה החדשה של הרוסים וחוששים כי לאור שהצבא הסובייטי נשאר בצפת פרס ייעשה צתה נסיק לב'.

CHADASHOT HOEREV	המיל והעורך האחראי: ד"ר א. פורצקי דפוס שחם, תל-א. רחוב פת 4, סני 2239	המפצרות והתנועה: לילינגטון 22, סני 4518	מלאכים זים ד' 13,346 ה' אור ב' גליון סני 4	המחיר 10 מא"י	עתון ערב עברי
------------------	--	--	---	---------------	---------------

"חדשות הערב" – עתון הערב של מפא"י, 1946-1948

בלה קמפל

על המניעים להקמת "חדשות הערב" ניתן ללמוד, מעיון בסיכומי הישיבות של לשכת מפא"י מחורף תש"ח, באותה תקופה הופיעו חמישה עתונים, שהיה להם קשר ישיר או עקיף אל המפלגה, וכולם זכו לא אחת בביקורת נוקבת. בישיבת לשכה בסוף 1947 אמר זאב איסרוזן: "הגזברות מודאגת מאוד ממצב העתונות שלנו. יש לנו חמישה עתונים, המכניסים גרעון של 18 אלף לא"י לשנה.¹ בישיבות אלה הושמעה הערכה רבה לתפקיד העתונות בכלל, ומאיך ביקורת נוקבת על כל אחד מהעתונים. המפלגה ראתה את העתונים ככוח מחנך וכמכשיר הפונה לעם, לאינטליגנציה ולשכבות האחרות. לא אחת הושמעה דרישה לחומר מעניין, שימשוך לב רבים והעדפה לייצוג של סופרים בעתון, ולא רק של אנשי מפלגה. כן הובעה שאיפה, שלמפלגה תהיה עתונות מגויסת, ועם זאת שעתונות זו תהיה רחבת אופקים ותבטא פלורליזם רעיוני.

"בהרכה דברים חלקתי על כרל ימי חייו, אבל בדבר אחד אני מזדהה עם השקפותיו. בעניין הנקרא עתון... עתון צריך להיות רחב לב, וצריכים להשתתף בו סופרים לטובתה של המפלגה, לא רק כאלה שהם חברי מפלגת פועלי ארץ ישראל" – דברי אליעזר ליבנשטיין (ליבנה).² באותה ישיבה הוסיף לוי שקולניק (אשכול): "מן ההכרח להשקיע כוחות רבים למען שהמפלגה תהיה מה שהיא צריכה להיות. ודבר זה לא ייעשה בלי עתון."³

"כולנו מכירים את ערך העתון"

"חדשות הערב" נוסד כמתחרה לעתון "ידיעות אחרונות", תוך רצון לרכוש חלק מקהל הקוראים של עתונות הערב. "חדשות הערב" לא הוקם בניגוד ל"דבר", אלא בניגוד לידיעות אחרונות של קרליבך. משום כך החזקנו בעתון זה," אמר פרץ סלפטר בישיבת הלשכה.⁴ "הגענו לעניין בתקופת הבחירות לקונגרס [סתיו 1946], כשאחד הצהריים היה הרחוב פתוח להסתה של "ידיעות אחרונות"... "ידיעות אחרונות" מוציא, לפי

"חדשות הערב", עתון ערב עצמאי. המחיר 10 מא"י.
המערכת וההנהלה – לילינגטון 22, המו"ל והאחראי – ד"ר א. פורצקי. דפוס שוהם.

כך סיפר הגיליון הראשון של יומון חדש, שהופיע ב-10 במרס 1946 ובמשך שנתיים ראה אור בארץ ישראל של שלהי תקופת המנדט. לכאורה, עתון בלתי מפלגתי; למעשה, במה מובהקת של מפא"י, הנחשפת בקריאה בעמודים הראשונים. אין זה מקרה, שהכותרת הראשית הראשונה פתחה בבן גוריון: "בן גוריון אינו מרוצה מעדות ד"ר וייצמן". כותרת המשנה סיפרה: "בעדותו מחר ידרוש תקופת מעבר קצרה עד הקמת המדינה במקום ארמיניסטרציה אוהדת". בגיליון השני, למחרת, זעקה הכותרת הראשית: "בן גוריון – מדינה עברית שאלת חיים ומוות". וכרגיל, באה בעקבותיה כותרת משנה: "מאות אלפי יהודים מוכנים לתת חייהם למען ציון".

"חדשות הערב" החל להופיע, בעת שוועדת החקירה האנגלו-אמריקאית סיירה בארץ. הבעיות שנדונו בוועדה תפסו כותרות ראשיות, תוך הבלטת עדותיהם של ראשי היישוב, שרובם היו גם ראשי מפא"י. העתון ליווה את אירועי הזמן הבולטים של השנים 1946-1948: ביקורה של הוועדה האנגלו-אמריקאית ופעולות תנועות המרי; "ליל הגשרים", "השבת השחורה" ופיצוץ מלון "המלך דוד" על ידי אצ"ל. דגש רב הושם על ידיעות וכתבות מהקונגרס הציוני הכ"ב בבזל, בדצמבר 1946, ועל מבצעי ההעפלה וההתיישבות. כן הופיעו בו סיקורים נרחבים על דיוני האו"ם סביב שאלת החלוקה, בסתיו 1947, ובשורת המדינה היהודית, בנובמבר של אותה שנה. בשלושת החודשים של 1948 בהם יצא העתון, הוא הקדיש את כותרותיו הראשיות לפעולות ולמבצעים של "ההגנה" בתחילת מלחמת העצמאות.

כולו — לנחלת האומה כולה. העתון הוולגרי נגרר אחרי ההמון של עצלי המחשבה... מטפח דעות נוחות ונעימות... העתון הבולווארי הטוב הטוב יוצר את דעת הקהל הבריאה... פוקח עיני הציבור להרהר אחרי הדמגוגיה של אצלנו הכל טהור ואצלם הכל טמא.

בדרך כלל היה העתון בן שני עמודים בלבד. בעמוד הראשון הופיעו כותרות ענק צפופות מאד, שעסקו במאבק היישוב. אחר כך הופיעו חדשות חוץ, אלא אם כן נגעו חדשות החוץ במישורין למאבק היישוב. העמוד האחורי הוקדש למאמרי מערכת. בצד ימין הופיע בטור בשם "מערב עד ערב", שבו התפרסמו תגובות המערכת על ענייני היום. משמאל הופיע טוב בשם "קו לקו", ומתחתיו טור בשם "תגובות". לעתים התחלפו מדורים אלה במדורים, שנשאו את השמות "צילומי רגע" ו"על דא ועל הא". נושאים טיפוסיים במדור "מערב עד ערב": התייחסות לבעייתם של חיילים משוחררים, שהממשלה והמוסדות היהודיים אדישים כלפיהם; המחסור בדולרים; שביתת עובדי העירייה; המצב הסניטרי בתל אביב; הסנובזים של נוער הזהב, המחקה אופנה אמריקאית; תגובות הערצה לנאום כלשהו של בן גוריון; "נירנברג וירושלים" — על תקידה סימולטנית של הנאצים בנירנברג ושל הבעיה היהודית בירושלים.

ד"ר אליהו פורצקי (פורת)

ד"ר פורצקי היה, מתברר, לא רק המו"ל והאחראי, אלא גם העורך והוא כתב מאמרים ארוכים בעמוד השני, שכמעט כולם עסקו בסוגיות שעמדו אז ברומו של העולם הציוני והארץ ישראל.

ב-15 במאי 1946 הופיע העמוד הראשון בפורמט חדש, והכותרת הראשית שינתה צורה. כשהיו אירועים כבדי משקל, הופיע העתון גם בהוצאה שנייה ואף שלישית. ב-17 ביוני 1946 (אחרי "ליל הגשרים") יצאה הוצאה שלישית, בכותרות ענק: "חברי בית הערבה שוחררו". "בית הערבה במצור. חיפושים, פצועים ומאסר כל החברים". (חברי בית הערבה נאסרו בעקבות פיצוץ גשר אלנבי הסמוך לקיבוץ על ידי הפלמ"ח).

גם ב-1 ביולי 1946 הופיעה הוצאה שלישית, ובה כותרות ענק: "הודעת אטלי"; "נתפסה אונית מעפילים ובה 1000 עולים. שלטונות הצי מובילים את האוניה לנמל חיפה".

ב-9 ביולי 1946 קראה הכותרת הראשית של ההוצאה השנייה: "הכרזת הנשיא והסוכנות: שתחררו אסיי בלגן-בלזן ולטרון". וכך הלאה.

דעת, למעלה מ-20 אלף אקסמפלרים" — דברי פנחס לוביאנקר (לבון).⁵ כמחצית השנה לאחר תחילת הופעת העתון, כבר הסתמנו בעיות כספיות הדורשות טיפול. עם זאת, הושמעה הערכה לתפקידו כשופר מפלגתי. נשמעו טענות על הבטחות, שמפא"י הבטיחה ולא עמדה בהן, לצד דרישה להמשיך בהוצאת העתון תוך הכרה ביעילותו:

בסוף נובמבר 1946 נתבקשנו מספר חברים מטעם המפלגה, לקבל לידינו את "חדשות הערב". הובטחה מערכת ותקציב של 500 לא"י לחודש. לא קימנו שני הדברים. הגרעון הגיע ל-500 לא"י לחודש... אילו היה לנו נייר מראש, היינו מקטינים את ההוצאות... אילו היתה מערכת — פני הדברים היו גם כן אחרים... הוא נקנה ב-8000 אקסמפלרים, ואפשר להגיע למספר כפול... אני נגד סגירת העתון, ושהמפלגה תקבל את העניין לאחיותה. הוא נחוץ למפלגה.⁶

הדובר היה פנחס קוזלובסקי (לימים ספיר), שחיאיר את הנסיבות שהביאו להקמת העתון ולבעיותיו הכספיות, בישיבת לשכה ב-6 בינואר 1948. באותו דיון הזכיר י. קינמון את החוזה של המפלגה עם ד"ר פורצקי ואת הניסיון להעביר את העתון לידי "דבר", ניסיון שלא עלה יפה.⁷

למרות הנחיצות בהוצאת העתון, הוא נחשב לאורך כל הדרך כבן חורג של מפא"י. כמעט הכל ידעו שהמפלגה מממנת אותו, אך בה בשעה אינה עומדת באופן רשמי מאחוריו. "למעשה המפלגה נשאה בעניין. כלפי חוץ היה זה עתון בלתי מפלגתי. כולנו מכירים את ערך העתון..." — דברי ד. איסרזון. והוסיף דוד רימז:

אינני יודע מי עושה את "חדשות הערב" אצלנו. אני רואה את שמו של הרצל בוגר לעתים קרובות, אבל התפלאתי איך הוא מחזיק מעמד וכמה יפה הוא בכל זאת כובש לו לאט עמדה גם נגד "ידיעות אחרונות" וגם נגד "מעריב". ודאי שצריך לחזק את "חדשות הערב"... בכל זאת הפך העתון כרחוב למשהו.⁸

ולוי שקולניק:

החזקנו ב"חדשות הערב" במשך חודשים מפני שלא היה לנו שום כלי ביטוי אחר במקומו, ובזמן בחירות עתון כמו "חדשות הערב" מהווה ככל זאת כתובת למפלגה.⁹

"חדשות הערב" — דיוקן של עתון

אביגדור המאירי, שנמנה עם כתבי העתון, נתן ביטוי לדיוקן הרצוי של העתון בגיליונו הראשון. בעמוד הפנימי, בטור הנקרא "מערב עד ערב", עמד המאירי על הצורך בהגדרת מטרת העתון. הוא הבחין בין עתון בולווארי ועתון וולגרי:

הוולגרי, ההמוני, אין לפניו אלא העסק. הצידי להמון קוראים. במקום ליטול על עצמו את התפקיד הקדוש של חינוך הציבור וטיפוח דעת קהל נאורה, של קידמה והתפתחות, רודף הוא אחרי סנסציות ומנפח את הזבוב לפיל. עיקר מטאו הוא שחונף לדעת הקהל הזולה, הרווחת ביותר, ולעולם אינו מעז להראות על מקום התורפה שבמעשי יחיד שבציבור, מעשים החותרים תחת קיום האומה. והיפוכו העתון הבולווארי: טוב, כולו נתון למטרתו הראשית, לחנך את הציבור, לכבדו ולהעמידו על התקלות הרווחות בו, שלא ישתרשו ויהיו לקניין הציבור

העולמית של הציונים הכלליים, והרוח החיה בשיחות היה ד"ר גולדמן, אף הוא ציוני כללי. אין ספק, כי יש במאמר מגמתיות מפלגתית, אך רוח הקרב רפה למדי. המאמר מצטיין בתעמולת בחירות "צמחוניות":

ברור שהממשלה תבדוק עתה, לפי תוצאות הבחירות, אם התנועה הציונית והיישוב עודם תומכים בהנהגה זו המסרבת להיכנע. הבורח הציוני ידע זאת ביום כאשר יציעו לו להצביע בעד המפלגות המבקשות "קו מתון יותר". הוא יזכור זאת ביום שיציעו לו להצביע בעד מפלגות הממלאות את חלל האוויר בהכרזות רדיקליות, ותותרות תחת ההנהגה העומדת בשער. הוא יאשר שוב את אמונו בהנהגה הלוחמת, הבלתי נכנעת, הנושאת כרמה את תביעת חרותנו ועצמאותנו. (תתום ה.ב., כנראה הרצל ברגר).

עם התפרסם תוצאות הבחירות, יצא "חדשות הערב" בכותרת ענק: "71,000 קול למפלגת פועלי ארץ ישראל". היה זה בהחלט הישג נאה ל"מפלגת השלטון" של היישוב היהודי, שזכתה ברוב יחסי — 36.5%, והעתון מצא דרכים שונות להביע את שביעות רצונו מכך.

בעת הקונגרס הציוני הכ"ב בכול ביטא העתון את הקו המרכזי של מפא"י בכותרות ובמאמרים, תוך הצנעת חילוקי הדעות שהיו במפלגה זו (בין "אקטיביסטים" למתונים):

"על הקונגרס לבחור את הנציגות שינהלו משא ומתן של התנאים למדינה יהודית", הודיעה כותרת על דברי בן גוריון, ב-17 בדצמבר. במרכז העמוד הופיע פורטרט של בן גוריון. ואחרי יומיים: "האיש שאמר את האמת המרה... דוד בן גוריון לפני הקונגרס". ב-22 בדצמבר התפרסם עמוד, שהוקדש כולו לענייני הקונגרס: "גם אם וייצמן יבחר כנשיא לא יתקבלו תנאי הפוליטיים"; "הקו להנהלה החדשה — מדינה, מאבק, חלוציות"; "כרית בין קבוצת טילבר וי. רוקח"; "מלחמה פנימית חריפה במפלגה הרוויזיוניסטית".

אשר ליחסים הפנימיים ביישוב, תמך העתון בתנועת המרי, עד לפיצוץ מלון "המלך דוד". לאחר מכן, ובעקבות קיצו של שיתוף הפעולה בין המחתרות, בלט קו מגמתי לוחם נגד הטרור, ותמיכה במאבק המתבטא בפעולות ההעפלה, ההתיישבות וההגנה — ברוח הקו של ה"הגנה" ותנועת הפועלים. אחרי פיצוץ מלון "המלך דוד" התפרסמה כותרת ענק בזו הלשון: "היישוב העברי מוקיע את מבצעי הרצח המתועב". כותרות נוספות: "התייעצות מיוחדת בהשתתפות בן גוריון בה ידונו על האמצעים נגד האירגונים הפורשים"; "התפוצצות איומה בהורדת גוויות הסרג'נטים"; "מעשי התליה — אות קין במצח הפורשים" (לאחר תליית שני הסרג'נטים הכריזים על ידי האצ"ל).

ב-18 בספטמבר 1947, פרסם העתון סיפור בזו הלשון: "מזייפי הכספים נעזרו באירגוני הפורשים. את הכנופיה גילו כוחות הביטחון היישובי — קצין נאצי בראש הכנופיה... הכנופיה היא בעלת פרצוף בינלאומי, בראשותו של גרמני נאצי... סבורים כי אירגוני הפורשים שימשו לקוחות טובים אצל כנופיית הזייפנים, להפצת 'תוצאות', והשתמשו בשטרות המזוייפים למטרות שלהם". למחרת היום דיווח העתון, בעמודו הראשון, על התפוצצות לביתו של דוד בן גוריון, תוך הבאת רמזים עבים ביותר על טיבם של ה"אלמונים" הפורצים. ב-2

ברור, שעם תחילת מלחמת העצמאות גדל מספר הפעמים של פרסום הוצאה שנייה ושלישית.

מתחילת יוני 1946, לצד סיקור האירועים הדרמטיים שבעקבות "השבת השחורה", החלה להסתמן מגמה יותר מפלגתית ברוח העתון. עד אז היה רושם, כאילו פונה העתון ליישוב כולו. מעתה, הופך העתון לעתון מגוייס יותר, ברוח המפלגה.

מי כתב ב"חדשות הערב"? — בעמוד הראשון לא הופיעו שמות הכתבים. בעמוד השני, לעומת זאת, התפרסמו שמות כמו: אביגדוד המאירי, הלל זיידמן, אלחנן צייטלין, הרצל ברגר, יוסף שיץ. רבקה כצנלסון, נתן דונביץ וד"ר פורצקי. כתבות רבות, הופיעו תחת כינויים כמו: "פרפר" ו"אלף שיץ".

ב-13 בפברואר 1947 הופיע מדור חדש, בשם "לשעות הפנאי". בו הובאו כתבות לאשה ולמשפחה בנושאי חינוך, רפואה, תפירה ומתכונים. מקום נרחב במסגרת הצרה הוקצה לספרות יפה — סיפורו של יהודה האזרחי "טיול על פני ירושלים", נובלה בהמשכים מאת סומרסט מוהם, רומן מחיי הנוער בארץ בשם "בין חופים רחוקים" מאת רפאל מנשה ועוד.

ב-2 באוקטובר 1946 שוב שינה העתון צורה. עמודיו הוגדלו והתרבו בו הצילומים. בעמוד הפנימי הופיע טור פוליטי בשם "חדשות הערב", ובצד שמאל טור ענייני דיומא בשם "הימים הללו".

מקורות החדשות היו לרוב "ניו יורק טיימס", "מקור רשמי", "רדיו ניו יורק", "ספרנו מירושלים מודיע", "טיימס", "לונדון" ו"ביירות". הסגנון, לא אחת, היה פתטי, בעיקר במאמרים. כך לדוגמה:

היכן הם חסידי אומות העולם. שניקפו אצבע למעננו בימים טרופים אלה בהם ירד חינונו בעולם? זועקים אנו כעטוף עלינו נפשנו למראה ההתעללות בנו ובשרידי הפליטה שלנו... עוד לא ספו אנשי מצפון בין מדינאי אומות העולם ששמרו לנו אמונים וזכרו לנו חסד הימים בהם היינו עוד "מעצמה" בעולם. (21 בספטמבר, 1947).

עתון מגוייס

העתון, ללא ספק, היווה במה לראשי מפא"י ושופר לאידיאולוגיה של המפלגה. כותרות ענק נתנו ביטוי לדברי מנהיגי המפלגה, בפורומים בהם הופיעו. בשעות מבחן התגייס העתון לימינה של מפא"י. כך היה, למשל, לקראת הבחירות לקונגרס הציוני הכ"ב, שהתכנס בסוף 1946. ב-24 באוקטובר כתב "חדשות הערב":

כל המפלגות מלבד מפלגת פועלי ארץ ישראל, עשו כל מה שהיה בידן לעשות כדי להפחית ככל האפשר את מספר המשתתפים בבחירות, על ידי הכבדה על הבוחר הבא לקלפי בעניין תעודות זהות ועוד. ומשמתקרבת ההכרעה גוברת מאוד תעמולת הרמזים והלחישות.

הכתב הוסיף, שנשמעת טענת הציונים הכלליים כי מפא"י, כביכול, מבקשת לדחות את ישיבת הוועד הפועל הציוני המצומצם עד אחרי הבחירות לקונגרס, משום שהיא מתביישת לספר על מהלך השיחות בלונדון. הכתב הגן על מפא"י באומרו, כי כל נציגי המפלגות השתתפו בשיחות ובראשם נשיא התנועה, וייצמן, העומד בראש הרשימה

מה גרם להפסקת "חדשות הערב"?

מתוך ישיבות הלשכה של מפא"י ניתן לעמוד על המניעים להפסקת התמיכה הכספית בעתון ולסגירתו. הבלוט ביותר הוא המניע הכספי. תפוצת העתון היתה 6000-8000 עותקים, והגרעון הכספי הלך וגדל. בישיבת הלשכה, בתחילת נובמבר 1947, אמר זאב איסרזון:

אני רוצה שתדע הלשכה, שחשבנו בזמנו שנצטרך לתמוך ב"חדשות הערב" עד שיעמוד ברושות עצמו. חשבנו להקדיש לעניין זה 1500 לירות עד 2000 לירות. אולם, לפי הערכתי השקיעה המפלגה עד היום 13-14 אלף לירות בעתון זה... מתוך הנחה, שהבחירות תהיינה בנובמבר, הוחלט לתת לעתון עד ינואר 3000 לירות לחודש. עתה הגרעון הוא 750 לירות לחודש. העתון משתמש בשירותים של המפלגה והם עולים לפחות 200 לירות ושווים למפלגה הרבה יותר מזה... הצעתי היא, שנבקש את הנהלת "חדשות הערב", שעד ינואר ימצאו דרך של כבוד לסיים את עניין העתון.¹⁰

הצעה שנייה באותו נושא באה מצד יחיאל דוכרבני, שקרא לבחון עם "ידיעות אחרונות" אפשרות של הסכם על סגירת "חדשות הערב" לאחר ה-15 במרס 1948, תוך הבטחה ש"ידיעות אחרונות" יעמוד לימין מפא"י בבחירות.

בישיבת הלשכה מה-3 במרס 1948 התברר, שהמצב הכספי של העתון נואש. זאב איסרזון גילה:

הגרעון של "חדשות הערב" הולך וגדל. העובדים לא קיבלו 3 חודשים את משכורתם. הם באו אלי אתמול, וחשבו בתוכם לב להכריז שביתת

"סיפור בהמשכים" היה בימים ההם מדור חיוני בכל עתון כמעט

שבת. הסברתי להם, שאין אנו אחראים באופן פורמלי ל"חדשות הערב". העניין כולו משתלב עתה עם ההצעה שהמפלגה תוציא עתון יומי.

מעבר לגורם הכלכלי עולה, כי המפלגה לא רווחה נחת מהעתון. הושמעה ביקורת על היותו "פשוט" מדי, לא מגויס דיו לימין המפלגה ועל כך, שאינו נותן ביטוי הולם לצרכיה. הנסיבות השתנו, המפלגה הותקפה ללא הרף מימין ומשמאל, והיתה ציפיה לעתון אגרסיבי יותר. עם היותו נאמן לקו של מפא"י, נקט העתון עמדה לאומית, כביכול, הפונה לעם כולו ומתמודד עם כל בעיות היישוב. במפלגה נשמעה דרישה לביטוי מפלגתי ישיר יותר. זלמן אהרונוביץ' (לימין ארץ), מזכיר המפלגה בשנת 1948, אמר בנדון: "יש רוח למפלגה. מפרשים אין לה ויש לחפש את האפשרות כיצד לתת למפלגה את המפרשים הדרושים. הם לא ינתנו לה לא על ידי 'דבר' — בגלל ההגבלות האובייקטיביות שלו — ולא על ידי 'חדשות הערב'. המפלגה נלחמת עכשיו על נפשה, וזכותה לסיף ספרותי בעל רמה ובעל יכולת." הקצין את הדברים אריה אופיר:

המפלגה, העומדת עכשיו במאבק קשה מאוד בתוך תנועת הפועלים ומחוצה לה, נחוץ לה עתון בעל אופי אחר לגמרי: עתון לוויכוח ולמלחמה על נפש הפועל עם הרוויזיוניסטים, עם חוגי "הבוקר", עתון לוויכוח, למלחמה ולחינוך בתוך תנועת הפועלים.

לאליעזר ליבנשטיין היתה דעה שונה:

... יש צורך בעתון — עתון המכוון לחינוך העם, במידה ידועה מכוון לנוער, מכוון לעדות המזרח, שהם כבר שליש היישוב, ולא דווקא לוויכוח עם יריבים בתוך תנועת הפועלים. זה צריך להיות עתון מכוון

בין חופים רחוקים

רוזן אחי הנוער בארץ   תחת דפאל נושה

<p>רוב האנגלים שותלים בורות. רת. מה פשר הדבר?</p> <p>זהו משחק לשוני אצלנו. השיב קנת. הוא לגם מכוס ותפסיה. ומה שותים בדרך כלל היהודים?</p> <p>אצלנו שונה הדבר כמקובל היהודים הגרמנים שותים קפה, הרוסים תה — אולם משקנו הלאומי הוא מנז'ה. היא צחקת.</p> <p>תהיה ובוהו! זה יסתדר כמובן, העיר קנת.</p> <p>אנו מקיים כן. הוסיף יעשה הרבה, אמר קנת.</p> <p>אם ישנה סבלנות, העיר מתאם יצחק.</p> <p>קנת הציק בו לרגע. סבלנות היא תכונה יפה.</p> <p>ואתם האנגלים נתברכתם בה.</p>	<p>מכאן, לא אינני חוזר בי אחרי שהבי סתתי דבר מה. הריני מקימו. הריני הבטחתך לפרט הערבי.</p> <p>עדיין בסות. אתה בהזלחתך?</p> <p>כן. בינתיים זרק מבט חסוף לעבר בן-נוגה. הוא הרגיש בכך.</p> <p>אינני מנומסת בכללי, אמרה בבת צחוק קלה. גא להכיר, יצחק. הנה מכיר שלי. קנת טומלינסון. קנת, הכר את אחי יצחק.</p> <p>קנת נשם לרוחה בשעה שלחץ את יד יצחק אחתה. כמרכן נדמה היה לו כי מבט עיון בעיניו של האת, אולם הוא גרש את הרושם הזה מלבו.</p> <p>הבה נשכו" קראה רות. "אני רד" את שם שולחן סווי", הם עברו לשם והתישבו. המלצר הופיע ושאל למבר</p>	<p>"מה שמה בעצמי" שאל רוברסט לפתע.</p> <p>"רות".</p> <p>"רות? רות מה?"</p> <p>"אין לי כל מושג. היא לא אמרה לי כפי שאתה רואה, אמר קנת.</p> <p>"לא הצלחתי בכל מאה האחרונים".</p> <p>"אלואי והייתי מצליח כמורך", אמר רוברסט בטוב לב.</p> <p>קנת הכיר אותה מיד. לבושה היתה אותה שמלה מכותמת שבה הלמה אר תה. היא היתה באמת יפה. קנת הרגיש כאילו עצם נתקעה לו בגרונו. הוא עמדה ושוחחה עם בחור גבוה. קנת היה בסות, שבאה למי הומנתו של כן-לוייתה וכי אותו, את קנת, שכחה לגמרי. הוא היסס לגשת אליה. סוף</p>	<p>תמצית הפרקים הקודמים: קנת טומלינסון זקן רוברסט' שני שוטרים בריטיים. היו בין המ"ב בקרים ערב אחד בקפה "קתינס" בירושלים. את השומת לבם משיכה נערה בלוגרדית חיונית, שיש בה ליד אחד השולחנות, נסיונו של רוברסט להמיתה לריקוד נכשל. הוא מאיץ כטומלינסון לנסות את "מזלו" והלה ניגש אל שולחן הנערה.</p> <p>טומלינסון מנסה את מזלו ו... מצליח. הוא אף נדבר עם הנערה להפגש עמה בתחרות הריקודים ב"ריב"ב" לאחר שבוע. הוא מספר על כך לחבריו.</p>
---	---	--	---

היו גם דברים בשבח העתון, אלו נאמרו בישיבות לשכה שהוזכרה לעיל בתחילת מרס 1948. כמה דוברים טענו, שהוא מבטא בדרך כלל את הקו של מפא"י ושככלי ביטוי רכש לו מעמד במערך עתוני הערב (בעיקר "ידיעות אחרונות" ו"מעריב", שהחל להופיע באמצע פברואר 1948 וזכה מיד להצלחה גדולה). לא נשכחה גם העובדה, שהמפלגה הבטיחה בשעת הקמת העתון לעמוד מאחוריו, ולא תמיד קיימה את הבטחותיה.

הדיון שהחבר היה האחרון שהוקדש ל"חדשות הערב". לשכת המפלגה החליטה להפסיק את התמיכה, וב-31 במרס 1948 הופיע גיליונו האחרון. בגיליון זה נאמר במודעה קטנה: "אל קוראינו — לדגל הרה"אורגניזציה יפסיק 'חדשות הערב' את הופעתו לשבועות מספר". על החתום — הנהלת "חדשות הערב".

כפי שקרה בהרבה מקרים אחרים, המלה "רה"אורגניזציה" היתה תחליף למלה סגירה. ואכן, "חדשות הערב" חדל להופיע. אחרי שבועה חודשים החלה מפא"י בהוצאת עתון חדש, "הדור", אך זוהי כבר פרשה אחרת.

לאנשי ה"הגנה". עתון של הזמן הזה... לא צריך ששם המפלגה ייקרא על העתון הזה. הרי מטרת העתון היא לא לשכנע את המשוכנעים. צריך לשכנע את הבחורים בשכונת התקווה... את המתגייס בשרונה... את עורך הדין הבלתי מפלגתי, את המוני המורים שהם מחוץ למפלגות.

דברים חריפים בגנות אופיו הסנסציוני של העתון והכתורות הגדולות מדי לטעמו, אמר אהרונוביץ: "אשר ל'חדשות הערב' יש עכשיו ברחוב השתוללות של כותרות באות גדולה. עתון כזה אינו מחנך... אם מדובר על עתון מפלגתי שצריך לחנך — הוא צריך לעורר קצת דרך ארץ, ולא להיות עתון שאתה מציץ בו וזורקו מיד... לא העמדנו את הדגש על שלט המפלגה אלא על התוכן שלה."¹¹

על הסיבות להפסקת הופעת העתון אומרת מרים פורת, אלמנתו של ד"ר פורצקי: "יכול להיות, שהוא לא היה מספיק מפא"יניק בשבילים. בעלי לא אהב לקבל עצות. הוא סירב ללכת לפי הקו שלהם, כי זה פגע בסיכווי המכירה של העתון. על כן נקט קו חופשי יותר. הוא היה חבר מפלגה, אך לא רצה לקבל תכתיבים."

הייתי כתב ב"חדשות הערב"

דברים מפי יוסף מגן

אי שבעות הרצון מהעתון גדלה בקרב הממסד המפלגתי, שעד היום אינו מבין מה זה עתון ראוי. עובדה, שגם היום "דבר" נופל מ"הארץ". מדוע? מפני ש"דבר" מייפה את הדברים, מוסיף או גורע. לפעמים, חוץ רדיפת הדיק גם כן מפריזים.

העתון סבל גרעונות כספיים, ולא היה כסף לשלם לעובדים משכורות. הניסיונות לרה"אורגניזציה עלו בתוהו.

"חדשות הערב" שירת, אמנם, את האינטרסים של מפא"י, אך קראו אותו "אנשים משוכנעים" ולא אלה, שצריך היה לשכנעם. העתון נקט עמדה מפלגתית בכל הוויכוחים הגדולים. בוויכוח הפנימי במפלגה בין אקטיביסטים למתונים, לא נקט העתון עמדה.

היתה תחרות על הפצת העתונים. סוכנים העסיקו נערים בהפצה, וכל הקודם היה זוכה. בתחרות בין "ידיעות אחרונות", ו"חדשות הערב" היתה יד הראשון על העליונה. זו היתה שאלה של זריזות. מי יכתוב מהר ויפיץ מהר. אחרי כישלון "חדשות הערב", תלו תקוות בליכנשטיין, שיערוך את "הדור", אך גם זה לא הצליח.

התוודעתי אל ד"ר פורצקי, העורך, באמצעות יונה קוסוי (אז כסה), מזכיר מפא"י. העתון התחרה ב"ידיעות אחרונות" של קרליבך. שניהם הופיעו יום יום בשני עמודים. פורצקי רצה עתון סנסציוני, אך לא הצליח. הציבור העדיף את "ידיעות אחרונות", שהיה זריז יותר בהבאת ידיעות. קרליבך משך יותר קוראים. הוא נשלח לארצות הברית כשהיה הדין באו"ם על חלוקת הארץ, והיה מטלגרף יום יום מאמרים, פיליטונים ורפורטזיות על הדיונים שם. הוא היה שנון, וידע לנגן על מיתרי ההתעניינות של הציבור. "ידיעות אחרונות" היה ימני יותר ותמך בסיסמאות הקיצוניות. למרות קשריו של "חדשות הערב" עם חוגי ה"הגנה", הוא פיגר אחרי "ידיעות אחרונות".

במפלגה לא ראו בעין יפה את רדיפה הסנסציות בנושאים בטחוניים. בחורף העגום בטרם מדינה, כשטבחו הפועלים הערבים בפועלים היהודים בבתי הויקוק בחיפה, יצא "חדשות הערב" בהוצאה מיוחדת. פגשתי אז את יחיאל דוברבני, שהיה חבר במזכירות המפלגה. הוא מתח באוזני על הכותרת המדכאה את העם. לדעתו, היה רצוי יותר למתן את הידיעה, או לדחות את פרסומה למחרת.

☆☆☆

1. דיון מה-2 בדצמבר, 1947. ארכיון מפלגת העבודה, תיק 25/47.
2. דיון לשכה מה-3 במרס 1948. שם, 25/48.
3. שם, שם.
4. שם, שם.
5. דיון לשכה מה-6 בינואר 1948. שם, שם.
6. שם, שם.
7. שם.
8. דיון לשכה מה-3 במרס 1948. שם, שם.
9. שם, שם.
10. דיון לשכה מה-4 בנובמבר 1947. שם, 25/47.
11. דברי שלושת הדוברים הושמעו בדיון לשכת מפא"י ב-3 במרס 1948. שם, 25/48.